

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО
_____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та
Північної Америки**

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійна програма	Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022/ 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«30» серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Онацький М.Ю., доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства, кандидат історичних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

«29» серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика»

Валерія БАРАНОВА

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«29» серпня 2022 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки» складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика».

підготовки магістра

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – ознайомлення студентів з основними загальними і специфічними національними тенденціями зовнішньої політики країн Північноатлантичної цивілізації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування таких загальних компетентностей

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Формування наступних спеціальних компетентностей

СК 1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політик.

СК 2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК 3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК 4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК 5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК 12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Західної, Північної, Центрально-Східної Європи, основних міжнародних гравців регіону (Великої Британії, Німеччини, Франції), регіональні конфлікти та пов'язані із ними питання безпеки.

СК 13. Здатність аналізувати та оцінювати процеси прийняття зовнішньополітичних рішень, визначати пріоритетні напрямки зовнішньополітичного партнерства України з провідними країнами та міжнародними організаціями Європейського регіону, використовувати комунікативні засоби для позитивного просування іміджу України серед цільових зарубіжних аудиторій.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
32 годин	-
Семінарські заняття	
16 годин	-
Лабораторні заняття	
-	
Самостійна робота	
102 годин	-
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів навчання:

РН 1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН 4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН 6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

PH 12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

PH 16. Складати комплексну експертно-аналітичну характеристику ключових європейських регіонів та гравців, визначати та прогнозувати стан міжнародних відносин в регіоні та політичний вплив Європи у сучасному світі.

PH 17. Застосувати сучасні інструменти реалізації зовнішньої політики (публічна дипломатія, культурна політика, актори «поза суверенітетом» та ін.), спрямовані на активізацію міжнародного співробітництва України з провідними європейськими країнами та регіонами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин. Розпад СРСР і формування нової системи міжнародних відносин. Глобалізації за розташування сил у світі. Роль країн Заходу в підтримці миру і безпеки. Боротьба з тероризмом. Ініціативи з підтримки демократії, захисту прав людини, сприяння налагодженню ефективного управління в країнах, що розвиваються. Співпраця з ООН. Підтримка безпеки у світі. Реагування на кризи і гуманітарна допомога. Участь у вирішенні проблем, пов'язаних зі змінами клімату.

Тема 2. Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні. Передумови та початок Європейської інтеграції. Формування спільного ринку країн членів ЄЕС. Перше розширення Європейського співтовариства. Енергетичні кризи 1970-х рр. та їх вплив на процес європейської інтеграції. Структурно-організаційні зміни в Європейському співтоваристві. Початок формування системи Європейського політичного співробітництва. Розширення ЄЕС на південь. ЄЕС на міжнародній арені. Геополітичні трансформації наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. і перспективи європейського будівництва. Маастрихтська угода та утворення Європейського Союзу. Вступ Австрії, Фінляндії та Швеції до ЄС та його геостратегічне значення. Амстердамський і Ніццький договори. Реформування інституціональної системи Євросоюзу. Розширення ЄС на схід у 2004 – 2007 рр. Особливості економічної та політичної взаємодії Євросоюзу з країнами пострадянського простору.

Тема 3. Зовнішня політика США. Еволюція зовнішньополітичного курсу країни. Європейський вектор зовнішньої політики США. Зовнішня політика США на Далекому Сході. Особливості відносин США та країн пострадянського простору. Близькосхідний вектор зовнішньої політики США. Спроба порівняльного аналізу міжнародного курсу республіканців і демократів.

Тема 4. Зовнішня політика Канади. Основні напрями міжнародного курсу. Взаємини Лондона і Вашингтона. Участь у Північноатлантичній системі безпеки і інтеграційних проєктах.

Тема 5. Міжнародна політика Великої Британії. Країна в системі міжнародних відносин. Основні напрями зовнішнього курсу за правління останніх урядів. Зовнішній курс країни до і після виходу з Європейського союзу.

Тема 6. Міжнародний курс Франції. Зовнішньополітичний курс країни за правління правих і соціалістів: спроба порівняльного аналізу. Міжнародні пріоритети Парижу на сучасному етапі.

Тема 7. Особливості зовнішнього курсу ФРН. Основні вектори міжнародної політики країни. Участь Берліну в північноатлантичній системі безпеки і європейських інтеграційних процесах.

Тема 8. Зовнішня політика Італії. Еволюція зовнішньополітичної стратегії Риму. Участь країни в північноатлантичній системі безпеки та європейських інтеграційних процесах.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лек.		с. з.	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин	38	4	2			32
Тема 2. Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні	16	4	2			10
Тема 3. Зовнішня політика США	16	4	2			10
Тема 4. Зовнішня політика Канади	16	4	2			10
Тема 5. Міжнародна політика Великої Британії	16	4	2			10
Тема 6. Міжнародний курс Франції	16	4	2			10
Тема 7. Особливості зовнішнього курсу ФРН	16	4	2			10
Тема 8. Зовнішня політика Італії	16	4	2			10
Усього годин	150	32	16			102

4. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин 1. Місце Західної цивілізації у сучасній системі міжнародних відносин 2. Західний світ як чинник міжнародних відносин: основні концептуальні підходи 3. Центри тяжіння у зовнішньополітичних процесах: загальна характеристика	2
2	Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні 1. Основні напрями зовнішнього курсу ЄС 2. Інтеграційні процеси на теренах Північної Америки 3. НАТО як чинник міжнародної політики	2
3	Зовнішня політика США 1. Зовнішньополітична стратегія США в умовах глобального домінування. 2. Методи зовнішньої політики США. 3. Порівняльний аналіз зовнішнього курсу адміністрації Б. Обама і Д. Трампа.	2
4	Зовнішня політика Канади 1. Основні напрями міжнародного курсу країни 2. Зовнішня політика Канади за правління консерваторів 3. Міжнародний курс Оттави за правління ліберального уряду Д. Трюдо	2
5	Міжнародна політика Великої Британії 1. Зовнішньополітичний курс Лондону за правління уряду Е. Блера 2. Основні напрями міжнародної політики кабінетів Г. Брауна і Д. Кемерона 3. Стратегії розвитку британської зовнішньої політики за правління урядів Т. Мей і Б. Джонсона	2
6	Зовнішня політика Франції 1. Основні напрями зовнішньої політики Парижу за резидентства Н. Саркозі 2. Міжнародний курс Парижу за президентства Ф. Олланда 3. Порівняльний аналіз зовнішнього курсу Франції за правління Ф. Олланда і Е. Макрона	2
7	Зовнішньополітичний курс ФРН 1. Основні вектори зовнішньої політики ФРН 2. Партнерство в рамках НАТО і ЄС 3. Взаємини ФРН з США	2
8	Зовнішня політика Італії 1. Зовнішня політика Італії у рамках ЄС і Ради Європи 2. Середземномор'я як пріоритетний напрям регіональної політики Італії 3. Взаємовідносини Риму з США, країнами Європи та Азії	2
Усього годин		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види та зміст роботи	Кількість годин
1	<p>Вивчення літератури з теми «Країни Європи та Північної Америки в світовій системі міжнародних відносин»</p> <p>Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: зб.н.п. / За заг. ред. к.і.н., доц. С.В. Толстова. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 145 с.</p> <p>- встановити основні напрями співпраці між країнами Західної Європи, США та Латинської Америки;</p> <p>- розкрити результати цієї співпраці.</p>	32
2	<p>Вивчення літератури з теми «Інтеграційні процеси і проблеми безпеки в європейському регіоні»</p> <p>Андриянова Н. М. Трансформація діяльності НАТО після закінчення "холодної війни". Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2018. № 1. С. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvdsd_2018_1_21</p> <p>- визначити основні етапи трансформації діяльності НАТО після «холодної війни»</p> <p>- проаналізувати еволюцію воєнно-стратегічної стратегії НАТО</p>	10
3	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика США»</p> <p>Головань О.О. Еволюція зовнішньої політики США на початку XXI ст. Дис. ... канд політ. наук. Спеціальність 23.00.04: Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. К., 2015. 202 с. URL: http://old.chdu.edu.ua/uploads/2016/dis/Golovan_dis.pdf</p> <p>- визначити основні напрями публічної дипломатії США</p> <p>- проаналізувати її результати</p>	10
4	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Канади»</p> <p>Мазинюк Д. Зовнішня політика Канади. URL: http://93.183.203.244/xmlui/bitstream/handle/123456789/2650/Zbirnik_statei_2018-268-272.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p> <p>- розкрити основні напрями зовнішньої політики Канади</p> <p>- встановити її результати</p>	10
5	<p>Вивчення літератури з теми «Міжнародна політика Великої Британії»</p> <p>Трофименко М. Британська Рада як інструмент публічної дипломатії Великої Британії. URL: https://www.researchgate.net/publication/325945595_Britanska_Rada_ak_instrumet_publicnoi_diplomatii_Velikoi_Britanii</p> <p>- встановити особливості публічної дипломатії Британії</p> <p>- назвати механізми реалізації «м'якої сили»</p>	10
6	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Франції»</p> <p>Сущенко Р. Зовнішня політика Франції: нові пріоритети, старі підходи (28.08.2015). Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-sushchenko/2119019-zovnisna-politika-francii-novi-prioriteti-stari-pidhodi-28082015.html</p> <p>- розкрити пріоритети зовнішньої політики країни</p> <p>- визначити механізми забезпечення завдання міжнародної політики</p>	10
7	<p>Вивчення літератури з теми «Зовнішньополітичний курс ФРН»</p> <p>Габро І. Особливості використання засобів та інструментів медіа-дипломатії в зовнішній політиці Великобританії та Німеччини. Міжнародні відносини. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3124</p>	10

	- розкрити інструменти публічної дипломатії Німеччини - встановити результати цієї політики	
8	Вивчення літератури з теми «Зовнішня політика Італії» Вдовиченко В. Рим згадав про лідерство: як новий прем'єр змінив зовнішню політику Італії. URL: https://www.euointegration.com.ua/articles/2021/04/14/7122096/ - розкрити основні напрями зовнішньої політики Італії - встановити результати цієї політики	10
Разом		102

6. Індивідуальні завдання

не передбачені планом

7. Методи навчання

Методи навчання за освітньою компонентною «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки» передбачають лекції, що забезпечують знайомство з джерелами інформації, критичний аналіз, інтерпретації, знання теоретичних аспектів зовнішньої політики країн Європи та Північної Америки. Семінарські заняття – роботу в командах, створення візуальної моделі зовнішньої політики країн регіону у програмі Padlet, а також презентацію результатів збору інформації.

8. Методи контролю

1. Участь у семінарських заняттях. Усна відповідь на представлені у програмі питання. Максимальна сума балів, яку може отримати студент за підсумками семінарських занять – 60 балів. Бали нараховуються за активну участь в обговоренні представлених питань, дискусію, відповіді на основні і додаткові запитання.

2. Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення залікової роботи. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Залік складається в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки США». Залікова робота включає 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка, яку здобувач вищої освіти має можливість отримати за результатами залікової роботи, складає 40 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота								Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100
7	7	7	7	8	8	8	8			

T1, T2 ... T8 – теми розділів

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На семінарському занятті студент може отримати від 1 до 7 балів за теми № 1–4 та від 1 до 8 балів за теми № 5–8. Максимально студент може отримати 60 балів. Залік – оцінюється в 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

10. Критерії оцінювання

Оцінка 7–8 балів передбачає повне і впевнене засвоєння матеріалу, знання основних джерел і додаткової літератури, уміння аналізувати й узагальнювати, порівнювати, оцінювати, пояснювати факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

5–6 бали виставляється за впевнене засвоєння питання, уміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

1–4 балів передбачає часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вмє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Зараховано
70 – 89	
50 – 69	
1– 49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Андриянова Н. М. Трансформація діяльності НАТО після закінчення "холодної війни". Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2018. № 1. С. 113–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvds_2018_1_21
2. Вдовиченко В. Рим згадав про лідерство: як новий прем'єр змінив зовнішню політику Італії. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/04/14/7122096/>
3. Габро І. Особливості використання засобів та інструментів медіа-дипломатії в зовнішній політиці Великобританії та Німеччини. Міжнародні відносини. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3124
4. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: зб.н.п. / За заг. ред. к.і.н., доц. С.В. Толстова. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2016. 145 с.

Допоміжна література

1. Кіндратець О. М. Зміна ролі міжнародних організацій в умовах глобалізації. URL: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/1839/1/politiolog.52.2003.88-97.pdf>
2. Мазинюк Д. Зовнішня політика Канади. URL: http://93.183.203.244/xmlui/bitstream/handle/123456789/2650/Zbirnik_statei_2018-268-272.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Сущенко Р. Зовнішня політика Франції: нові пріоритети, старі підходи (28.08.2015). Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-sushchenko/2119019-zovnisna-politika-francii-novi-prioriteti-stari-pidhodi-28082015.html>
4. Трофименко М. Британська Рада як інструмент публічної дипломатії Великої Британії. URL: https://www.researchgate.net/publication/325945595_Britanska_Rada_ak_instrument_publicnoi_diplomatii_Velikoi_Britanii
5. Cull N. The Future Of American Cultural Diplomacy. University of South California. URL: <http://uscpublicdiplomacy.org/>
6. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. U.S. Department of State. Режим доступу: <http://www.state.gov/>
7. What is Public Diplomacy? The USC Center on Public Diplomacy. URL: <http://uscpublicdiplomacy.org/>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Організація північноатлантичного договору. URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/index.htm>
2. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua>
3. European Union Portal. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Portal:European_Union
4. European Union. URL: <https://europa.eu/>
5. NAFTA.now.org. URL: <http://www.naftanow.org/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів / розпоряджень ректора / проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень із заборною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішньополітичні процеси в країнах Європи та Північної Америки» <https://moodle.karazin.ua/user/index.php?id=5926&newcourse=1>